

Právo Evropské unie

Mezivládní vs. nadstátní MO

■ **Mezivládní** (tradiční, klasické) MO

- prim hraje stát
- státy vzájemně rovné => zásadně jednomyslnost při rozhodování
- žádné nařizovací pravomoci - stát není MO podřízen

■ **Nadstátní** (nadmárodní, supranacionální) MO:

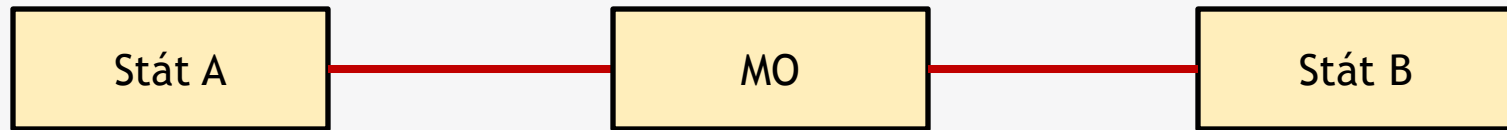
- omezení svrchovanosti a přenos některých pravomocí z čl. st. na nový subjekt - ES (nyní EU), kt. disponuje pravomocí náležející jinak jen státům (tj. mocí nadstátní);
- ES (nyní EU) disponuje (přenesenou) mocí:
  - Zákonodárnou, výkonnou a soudní

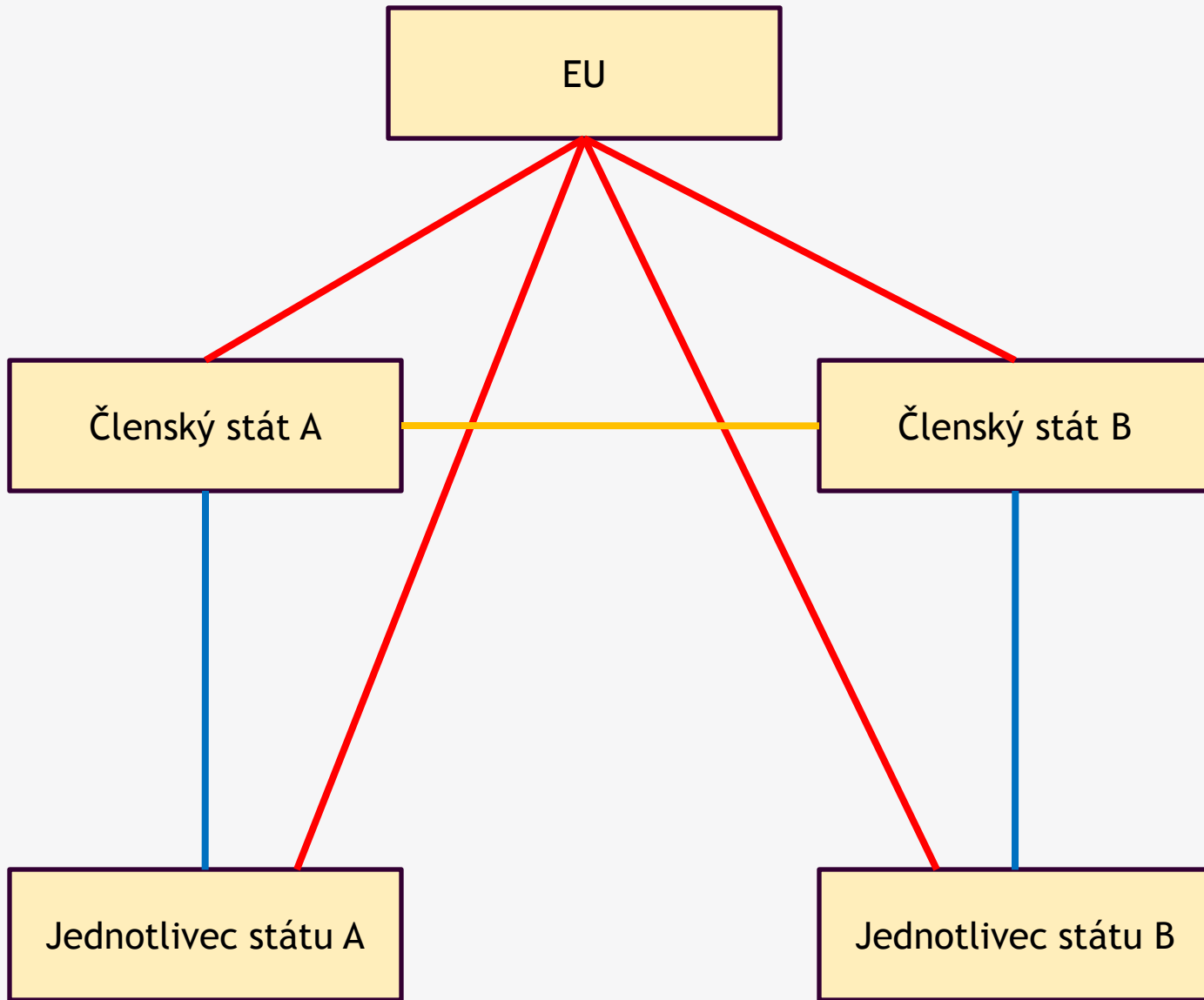
■ **Projevy nadstátnosti (připomenutí)**

- Většinové rozhodování + vzájemně nerovné postavení čl. států
- Finanční nezávislost
- Přímě použitelné, přednostně aplikovatelné právo (subordinační charakter, zavazuje stát i jednotlivce)

■ **OT: Je stát po vstupu do EU definitivně ztracen?**

Působení mezinárodního práva

Nové pojetí Evropské unie po Lisabonské smlouvě

Základní rysy systémové reformy EU

■ **ES + EU** -----▶ **EU**

(sukcese)

■ **EURATOM nedotčen**

■ **+ Listina základních práv EU**

- ES (tj. dřívější EHS) již neexistuje, EU je jeho nástupcem
- EU má právní subjektivitu (je osobou), je MO
- Pilířová struktura již není (avšak oblast zahraniční politiky i nadále má specifické postavení)
- Závěr: EU je specifická MO, která nemá povahu státu, ale v řadě se aspektů se jako stát (federativní) projevuje

Hodnotový základ EU (čl. 2 SEU)

- úcta k lidské důstojnosti,
- svoboda,
- demokracie, rovnost,
- právní stát a
- dodržování lidských práv
- + *společnost vyznačující se*
- pluralismem,
- nepřipustností diskriminace, rovností žen a mužů,
- tolerancí, solidaritou,
- spravedlností

Cíle Unie (čl. 3):

- podpora míru,
- svých hodnot (čl. 2) a
- blahobyt obyvatel EU
- **v kombinaci s prostředky k jejich dosažení:**
- - prostor svobody, bezpečnosti a práva,
- - *vnitřní trh včetně silného sociálního aspektu a solidarity mezi členskými státy,*
- - hospodářská a měnová unie,
- - *vztahy s nečlenskými státy založené na podobných hodnotách*

- Unie má respektovat svou kulturní a jazykovou rozmanitost.

OCHRANA LIDSKÝCH PRÁV V EU

- Listina základních práv právně závazná
- plánovaný přístup k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod
- základní práva zaručená Evropskou úmluvou = obecné zásady práva EU (= již dnes závazné v právu EU)

Následky porušování hodnot Unie ze strany členského státu

Hodnoty Unie: podmínka přijetí nového státu za člena EU

- Porušování hodnot za trvání členství: článek 7 SEU
  - **1. *Potencionální porušení hodnot (zřejmé nebezpečí)***
    - rozhodnutí Rady (4/5, souhlas EP) - konstatování
  - **2. *Skutečné porušení hodnot***
    - rozhodnutí Evropské rady (jednomyslně) + souhlas EP: závazný závěr, že došlo k ***závažnému a trvajícím*** porušení hodnot ze strany dotyčného členského státu.
- možný další krok:**
- Rada může dále kvalifikovanou většinou rozhodnout o sankci, kterou je **pozastavení členských práv**
  - Pravděpodobnější: politické řešení na úrovni Evropské rady

- **Demokratické zásady Unie**
- * zásada rovnosti občanů EU (čl. 9)
- nejen v činnosti orgánů EU (včetně legislativní),
- i v členských státech

- **Zastupitelská demokracie (čl. 10)**
- * na ní je založeno fungování EU
- - EVROPSKÝ PARLAMENT zastupující různorodé obyvatelstvo, které netvoří kompaktní "lid"
- - příliš vzdálen běžným lidem
- - EVROPSKÁ RADA A RADA - vlády odpovědné svým vnitrostátním parlamentům nebo svým občanům = demokratický prvek v rozhodování.

- **Přímá demokracie** (čl. 11)
- * výměna názorů, dialog, konzultace
- * iniciativa občanů EU, aby Komise předložila návrh
  - - nejméně jeden milion občanů Unie
  - - podstatný počet členských států

Účast národních parlamentů na demokratickém životě EU (čl. 12)

- * neúčast parlamentů členských států na legislativním procesu v EU
- * náznaky účasti:
  - a) informování o návrzích legislativních aktů EU (Protokol o úloze vnitrostátních parlamentů v EU),
  - b) princip subsidiarity (zpochybnění pravomoci EU v daném případě - Protokol o používání zásad subsidiarity a proporcionality),
  - c) zjednodušený postup přijímání změn Smluv: možnost vyhradit si souhlas podle vlastních ústavních předpisů (čl. 48 SEU - dosud bylo samozřejmostí).

Zásada loyality

■ (Článek 4 SEU)

■ EU ctí

■ - rovnost členských států (?)

■ - národní identitu (politické a ústavní systémy, samospráva)

■ - respektuje základní funkce státu

■ **LOYÁLNÍ SPOLUPRÁCE:**

■ - *pozitivní* (učiní všechna opatření k plnění závazků z primárního i sekundárního práva)

■ - *negativní* (zdrží se všech opatření ohrožujících dosažení cílů Unie)

Změny Smluv

- novinky - článek 48 SEU
- **1. Řádný postup**
- - principiálně odpovídá dosavadní úpravě - pozměňovací smlouvy
- - podléhají ratifikaci všech členských států
- - členské státy jsou "pány Smluv"
- - konference zástupců vlád členských států (mezivládní konference)
- - **konvent** (poradní orgán)
- - nově: potíže s ratifikací - 2 roky, 4/5 - řeší Evropská rada

- **2. Zjednodušený postup "passerelle"**
- **a) jen vnitřní politiky a činnosti Unie:**
- - rozhodnutí o změně přijme Evropská rada, a to jednomyslně po konzultaci s jinými orgány
- - změny vstoupí v platnost až po schválení členskými státy v souladu s jejich ústavními předpisy
- - není svolávána mezivládní konference. Tento postup tak nevyvolává žádné pochybnosti.
- **b) změna způsobu rozhodování Rady**
- **(jednomyslnost ---► kvalifikovaná většina):**
- - rozhodnout může Evropská rada jednomyslně se souhlasem Evropského parlamentu
- - národní parlament se může do 6 měsíců ohradit, pak změna není přijata
- - národní parlament: nově **aktivní uplatnění námitek**, jinak tichý souhlas se změnami.

Právní subjektivita EU

■ * mezinárodní (mezinárodní smlouvy)

■ * vnitrostátní (majetek, závazky)

■ unijní (vystupování před soudy EU, náhrada škody, pracovní právo)

Členství v EU

Vstup do EU

* dosavadní stav

- - kandidátský stát musí uznávat hodnoty EU
- - přihláška Radě - rozhodování jednomyslně + souhlas EP (způsobilost plnit závazky)
- - evropský stát
- - smlouva o přístupu - veto kteréhokoli člena
- změny stávající úpravy + přílepký

Vystoupení z EU

-
- * nově článek 50 - jednostranný projev vůle
- * přetrvávající suverenita členského státu
- * forma realizace: mezinárodní smlouva = dohoda o vypořádání
- * dvojí význam nové úpravy:
  - a) politický - deklaruje právo na vystoupení - členství není *věčný a neměnný závazek*
  - b) právní - stanoví *právní modalities vystoupení z EU*
- * v reálu: vstup do Evropského sdružení volného obchodu - Evropský hospodářský prostor
- * Grónsko (1985)
- * neexistuje *institut vyloučení z EU*
-

Přehled struktury Smluv

- zcela jiné pojetí
- rozdíl oproti Ústavní smlouvě
- vylepšení
- přečíslování

Smlouva o Evropské unii

- koncepční otázky EU
- činnost EU: jen v oblasti vnější činnosti Unie včetně společné zahraniční a bezpečnostní politiky
- I Úvodní ustanovení (hlava I) - zásada svěřených pravomocí EU, strukturální změny EU (sukcese), stejná právní síla SEU a SFEU, hodnoty a cíle, lojalita, lidská práva
- II Demokratické zásady (zastupitelská a přímá demokracie, národní parlamenty)
- III Nejzákladnější ustanovení o jednotlivých orgánech EU
- IV Posílená spolupráce
- V Velmi rozsáhlá hlava V - vnější vztahy EU - pozůstatek bývalého II. pilíře EU
- VI Právní subjektivita, postupy pro přijímání změn Smluv, členství, přílohy.

Smlouva o fungování EU

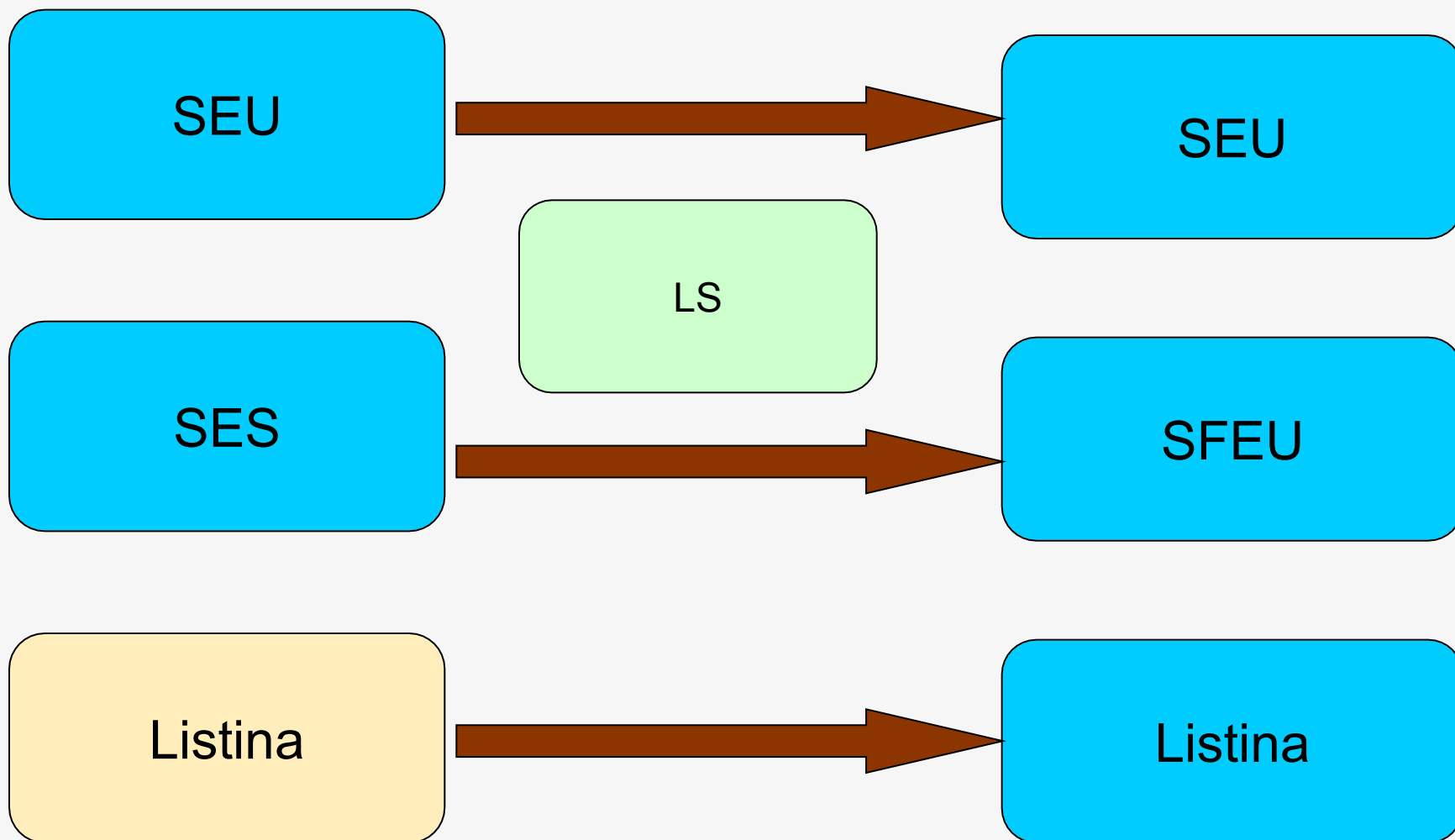
- **Týká se vlastní věcné činnosti EU.**
- Člení se na části a dále hlavy.
- 1. Typy **pravomocí EU** (nikoli pravomoci samotné, které jsou upraveny jednotlivými ustanoveními po celé Smlouvě).
- 2. **Zákaz diskriminace**
- 3. Nejrozsáhlejší - **vlastní typická činnost EU**
  - - vnitřní trh a základní svobody
  - - prostor svobody, bezpečnosti a práva
  - - hospodářská soutěž
  - - jednotlivé politiky
- 4. Přidružení zámořských území
- 5. **Vnější činnost Unie** - kromě zahraniční a bezpečnostní politiky, tj. obchod, rozvojová spolupráce, ustanovení o mezinárodních smlouvách aj.
- 6. **Institucionální a finanční ustanovení:**
  - - podrobná ustanovení o orgánech
  - - rozpočet EU
  - - posílená spolupráce
- 7. Závěrečná ustanovení

Přílohy Smluv

- PROTOKOLY
- PŘÍLOHY
- PROHLÁŠENÍ

Grafické zachycení změn primárního práva

Pravomoci Evropské unie

Pravomoci EU

- Zásada svěřených pravomocí = „co nedostala, to nemá“
  - srov. státy - mohou regulovat cokoliv
  - pouze ve věcně vymezených oblastech
- Pravomoc
  - legislativní
  - výkonná
  - soudní
- výkon limitován zásadami subsidiarity a proporcionality

Druhy pravomocí EU

Členění dle míry zapojení členských států a EU

- Výlučná (čl. 2 odst. 1 SFEU)
  - Sdílená (čl. 2 odst. 2 SFEU)
  - Pravomoc k přijímání opatření k zajištění koordinace čl. st. (hospodářská politika a zaměstnanost)
  - Pravomoc vymezovat a provádět SZBP a SOP
  - Pravomoc koordinovat, podporovat a doplňovat činnosti členských států bez možnosti harmonizace
  - Subsidiární pravomoci (čl. 352 SFEU)
  - Žádná pravomoc bez možnosti koordinace
-

Oblasti pravomocí EU: výlučná

- Čl. 3 odst. 1:
  - a) celní unie;
  - b) stanovení pravidel hospodářské soutěže nezbytných pro fungování vnitřního trhu;
  - c) měnová politika pro členské státy, jejichž měnou je euro;
  - d) zachování biologických mořských zdrojů v rámci společné rybářské politiky;
  - e) společná obchodní politika.
  - + uzavření mez. smlouvy

Oblasti pravomocí EU: sdílená

- Vymezena negativně, zahrnuje vše:
  - mimo oblast výlučných pravomocí (čl. 3 SFEU)
  - Co nespadá do oblasti koordinace a podpory (čl. 6 SFEU)
- Vymezena demonstrativně:
  - a) vnitřní trh;
  - b) sociální politika, pokud jde o hlediska vymezená v této smlouvě;
  - c) hospodářská, sociální a územní soudržnost;
  - d) zemědělství a rybolov, vyjma zachování biologických mořských zdrojů;
  - e) životní prostředí;
  - f) ochrana spotřebitele;
  - g) doprava;
  - h) transevropské sítě;
  - i) energetika;
  - j) prostor svobody, bezpečnosti a práva;
  - k) společné otázky bezpečnosti v oblasti veřejného zdraví, pokud jde o hlediska vymezená v této smlouvě.

Pravomoc podporovat, koordinovat nebo doplňovat čl. st.

- Primárním nositelem pravomoci tedy zůstávají čl. st.
- V těchto oblastech (čl. 6 SFEU):
  - a) ochrana a zlepšování lidského zdraví;
  - b) průmysl;
  - c) kultura;
  - d) cestovní ruch;
  - e) všeobecné vzdělávání, odborné vzdělávání, mládež a sport;
  - f) civilní ochrana;
  - g) správní spolupráce.

Subsidiární pravomoci

- Článek 352 (bývalý článek 308 Smlouvy o ES)
  - 1. Ukáže-li se, že k dosažení některého z cílů stanovených Smlouvami je nezbytná určitá činnost Unie v rámci politik vymezených Smlouvami, které však k této činnosti neposkytují nezbytné pravomoci, přijme Rada na návrh Komise jednomyslně po obdržení souhlasu Evropského parlamentu vhodná ustanovení. Pokud jsou dotyčná ustanovení přijímána Radou zvláštním legislativním postupem, rozhoduje rovněž jednomyslně, na návrh Komise a po obdržení souhlasu Evropského parlamentu.
  - 2. V rámci postupu pro kontrolu zásady subsidiarity podle čl. 5 odst. 3 Smlouvy o Evropské unii upozorní Komise vnitrostátní parlamenty na návrhy založené na tomto článku.
  - 3. Opatření založená na tomto článku nesmějí harmonizovat právní předpisy členských států v případech, kdy Smlouvy tuto harmonizaci vylučují.
  - 4. Tento článek nemůže sloužit jako základ pro dosažení cílů stanovených v rámci společné zahraniční a bezpečnostní politiky ...

Limity pravomocí - zásada subsidiarity a proporcionality

- Z. subsidiarity: otázka kdo má regulovat - čím blíže občanovi, tím lépe
- Z. proporcionality - otázka jak má být regulováno
- Zapojení nář. parlamentů - dohlíží nad uplatňováním zásady subsidiarity - těžkopádná procedura, kontrola ex ante
  - NP - jsou informovány o všech návrzích legislativních aktů (nové)
  - NP pak mají 8 týdnů, kdy mohou zaslat stanovisko k subsidiaritě daného aktu
  - Jestliže je takových více než $1/3$ (resp. $1/4$) - pak musí být návrh znovu přezkoumán
- Dále možnost kontroly ex post - čl. státy samy nebo jménem svých NP mají možnost podat žalobu k ESD týkající se porušení zásady subsidiarity některým legislativním aktem

Instituce EU

Rozdělení funkcí (dělbba moci)

- rozdělení fci:
  - horizontální
    - v rámci EU
  - vertikální
    - čl. státy - EU (viz. soudnictví)
- nutnost reflexe:
  - nadstátní povahy
  - faktu, že EU není státem, ale MO
  - s nutností zajistit rovnováhu s národními zájmy

Nadstátnost -> tandem Komise + Rada

■ Komise:

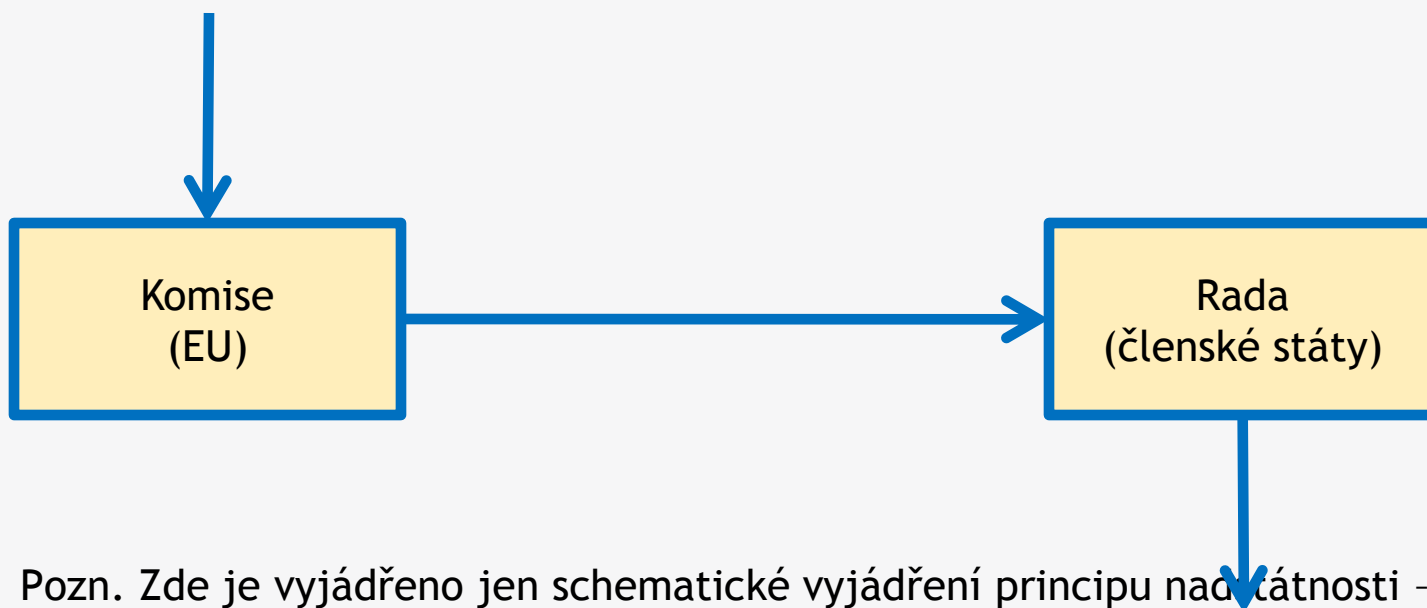
- reprezentuje zájmy EU
- povinně předkládá návrhy opatření (rozhodnutí, právních aktů)

■ Rada:

- reprezentuje zájmy čl. st.
  - rozhoduje o jejich (ne)přijetí
- srovnejte s dělbou moci obecně ve státech

Rovnováha při tvorbě rozhodnutí

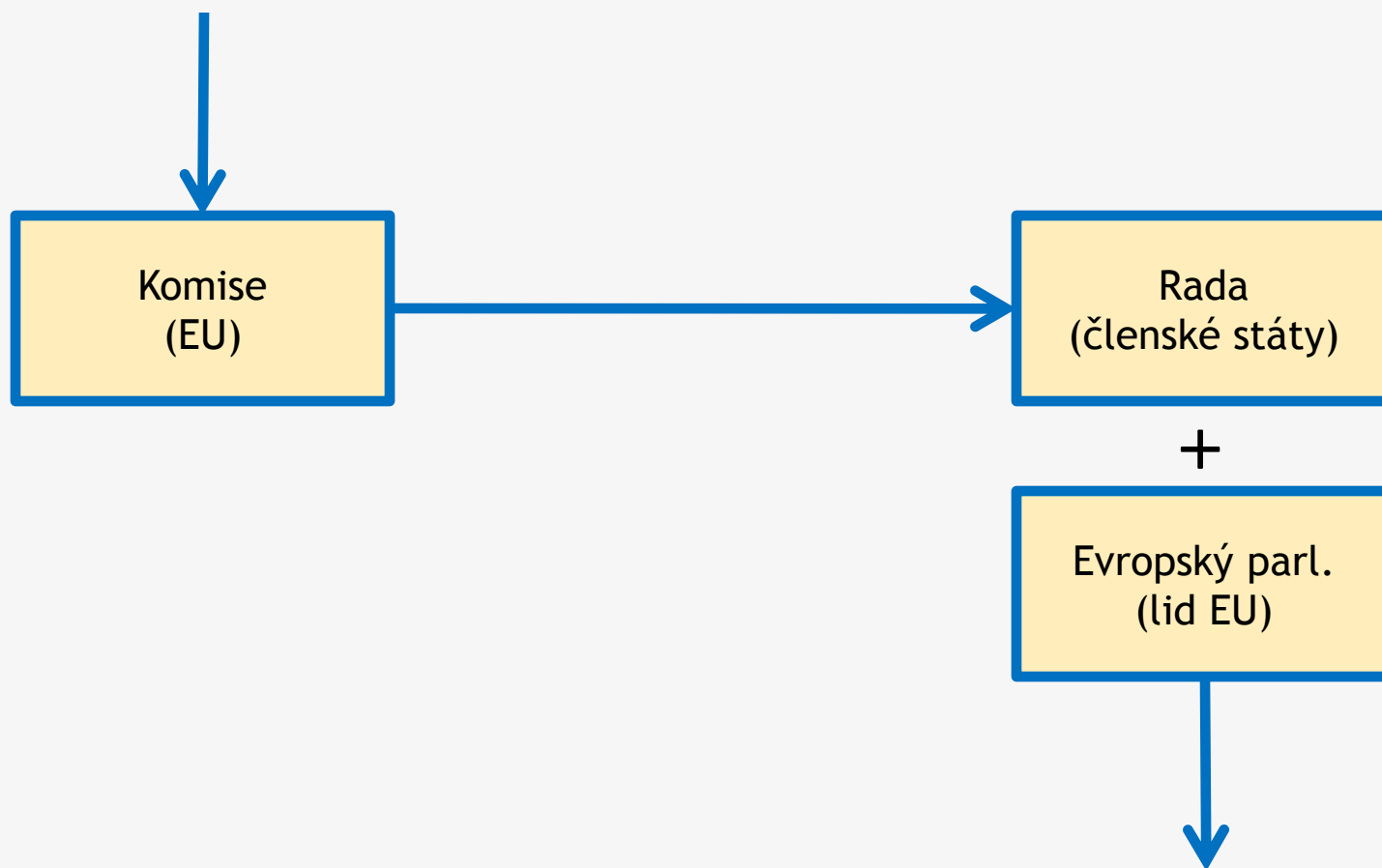
- Proces tvorby rozhodnutí

- Pozn. Zde je vyjádřeno jen schematické vyjádření principu nadřazenosti - dnes je uvedené schéma do značné míry modifikováno, při rozhodování totiž spolupůsobí i Evropský parlament
- vada na kráse?

Rovnováha při tvorbě rozhodnutí dnes

■ Proces tvorby rozhodnutí

Evropská komise

■ Charakteristika:

- permanentní (5 let);
- kolektivní (27);
- nezávislý;
- kolegiální
- orgán hájící zájmy EU jako celku

■ Pravomoci

- iniciativní, výkonný a kontrolní orgán (vláda EU), ve vnějších vztazích

Komise - činnost a aparát

- Vertikální struktury:
  - 26 generálních ředitelství (DG) - „ministerstva“
  - v čele DG generální ředitel
  - podřízeno Komisaři
- Horizontální struktury
  - specializované služby (např. právní služba)
- Další úřady:
  - Úřad mluvčího, statistický úřad
- cca 25.000 zaměstnanců

Rada EU

- Rada = Rada EU = Rada ES = Rada ministrů
- **Pozor:** Rada EU $\neq$ Rada Evropy $\neq$ Evropská Rada!
- Kolektivní orgán, reprezentuje zájmy členských států
- Složení: zástupci vlád čl.st., oprávnění zavazovat svůj stát
- různé formace (variabilní složení: všeobecná rada vs. technické rady)
  - Rada pro všeobecné záležitosti; Rada pro vnější vztahy; Hospodářství a finance; Justice a vnitřní věci; Zaměstnanost, sociální politika, zdraví a záležitosti spotřebitelů; Konkurenceschopnost; Doprava, telekomunikace a energie; Zemědělství a rybolov; Životní prostředí; Vzdělávání, mládež a kultura)

Předsednictví Rady

- Výkon
  - Vysoký představitel Unie pro SZBP předsedá Radě pro zahraniční věci
  - Ostatním Radám předsedá čl. st., rotace po 6 měsících
- Možnost:
  - ovlivňovat činnost EU prostřednictvím vytváření podnětů pro nová politická a legislativní rozhodnutí (ČR - jaro 2009 a 3E - Ekonomika, Energetika, Evropa ve světě).
  - pořádá a řídí pracovních schůzek
  - zprostředkování kompromisy

Pravomoci Rady

- legislativní orgán
  - přijímá (často společně s Evropským parlamentem) akty sekundárního práva
  - uděluje Komisi pravomoc k vydávání prováděcích aktů
- pravomoci ve vnějších vztazích
  - uzavírání mez. smluv jménem EU
- přijímání rozpočtu EU (společně s EP)

Rada EU - rozhodování

- nadstátnost (!) - derogace principu svrchované rovnosti států
- Vnitřní jednacím mechanismy:
  - Některá jednání veřejná
  - Důležitá je úloha předsedy
  - Kulatý stůl
  - Indikační hlasování
  - Zpověď
  - Prodloužení zasedání
- hlasování - v závislosti na řešené otázce:
  - **Prostou většinou** (1 stát = 1 hlas)
    - procedurální věci;
  - **Kvalifikovanou většinou** (tzv. vážené)
    - vnitřní trhu a obchodu.
  - **Jednomyslné** - bez hlasů proti -
    - v oblasti zahraniční politiky, obrany a v otázkách daňových
- **POZOR:** změny Lisabonskou smlouvou!

System váženého hlasování

Německo, Francie, Itálie, Velká Británie	29
Polsko, Španělsko	27
Rumunsko	14
Nizozemsko	13
Belgie, Česko, Maďarsko, Portugalsko, Řecko	12
Rakousko, Švédsko, Bulharsko	10
Dánsko, Finsko, Irsko, Litva, Slovensko	7
Estonsko, Kypr, Lotyšsko, Lucembursko, Slovinsko	4
Malta	3
CELKEM	345

velké státy (oranžová): **170** hlasů vs. malé státy (modrá): **175** hlasů

Kvalifikovaná většina: **255**

+ demografické kritérium (**62%**): fakultativně kumulativní

+ nad 1/2 většina všech států: obligatorně kumulativní

Změna hlasování v Radě

- Od 1.11.2014
- Nová KV, již ne vážené hlasování
  - Návrh Komise:
    - Min. 55% členů Rady, kteří zastupují min. 65% obyvatelstva zúčastněných států
    - Blokační menšina - členové, kteří zastupují min. 35% obyvatelstva zúčastněných států plus 1 stát navíc
  - Rozhodování bez návrhu Komise/vysokého představitele pak:
    - Min. 72% členů Rady, kteří zastupují min. 65% obyvatelstva zúčastněných států
- Do 31.3.2017 lze jet podle starých pravidel

Evropská rada

Vrcholný orgán EU

Složení : hlavy států/předsedové vlád a předseda Komise

Předsednictví - dříve rotace, nyní stálý předseda „evropský prezident“

- Pravomoc:
  - Základní politické otázky
  - Podněty pro další vývoj
  - Obecné politické směry

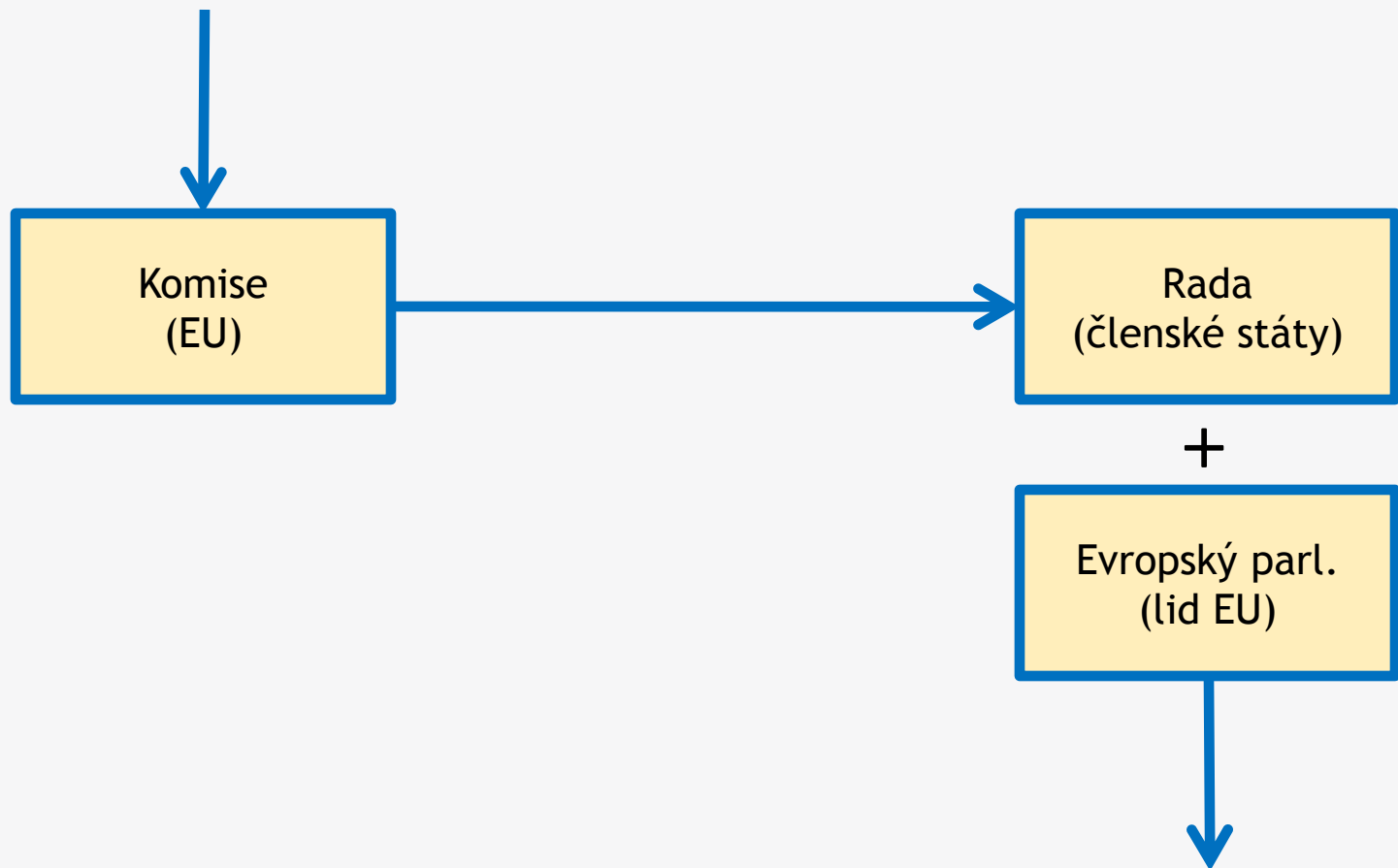
Evropský parlament

- není vrcholným mocenským a legislativním orgánem (srov. s národními P!)
- zástupce lidu a národů EU
- permanentní orgán složený ze 736 členů
- funkční období 5 let (srov. Komisi)
- volby
  - všeobecné, přímé (poslanec = reprezentant lidu EU), dle různých volebních systémů
  - hlasovací právo od 18 let, rovnost mužů a žen a tajné hlasování.

Ad EP - pravomoci + legislativní procedury

1. **kontrolní** - vůči Komisi - možnost interpelací, vyslovení nedůvěry; možnost klást otázky i jiným orgánům i Radě, zřizovat vyšetřovací výbory atd.
2. **legislativní** - sám neschvaluje právní předpisy, účastní se dle legislativní procedury
  1. Omezená účast - konzultace
  2. Plná účast - řádná legislativní procedura (spolurozhodování EP a Rady)
3. **rozpočtové** - navrhuje změny u povinných výdajů, provádí změny u výdajů nepovinných - jedná se o výdaje orgánů EU - do jejich fondů; může zamítnout návrh rozpočtu;

Legislativní proces v EU - připomenutí

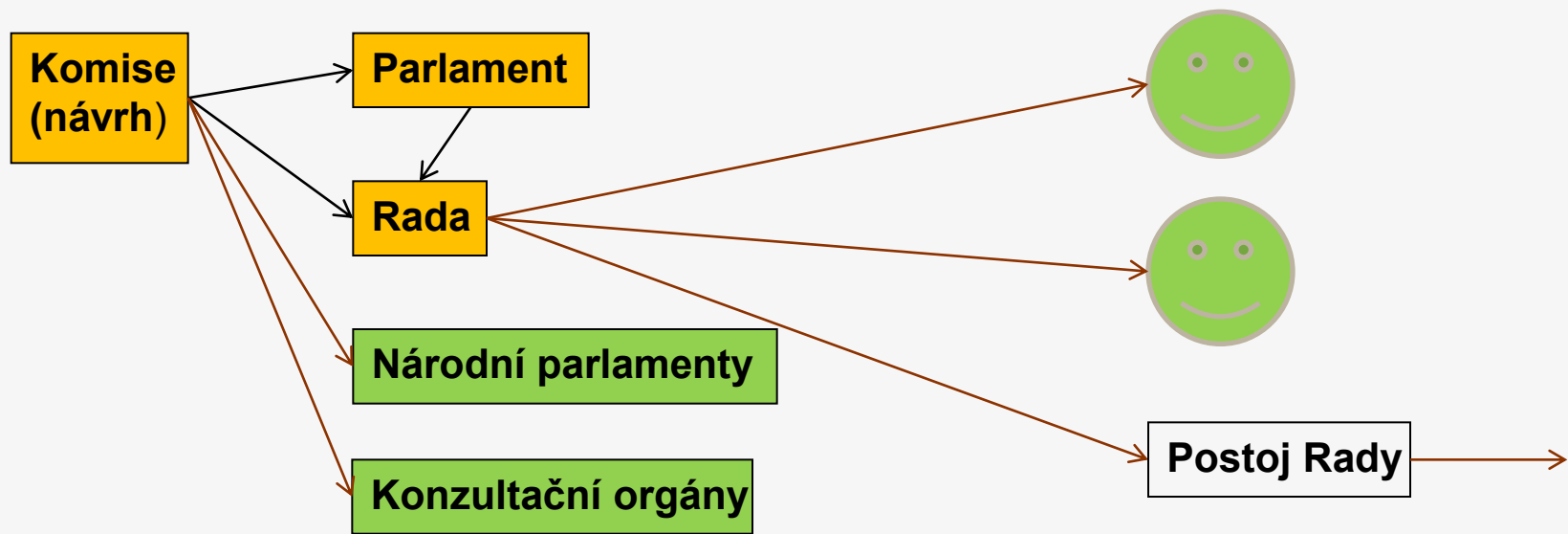

Legislativní procedury

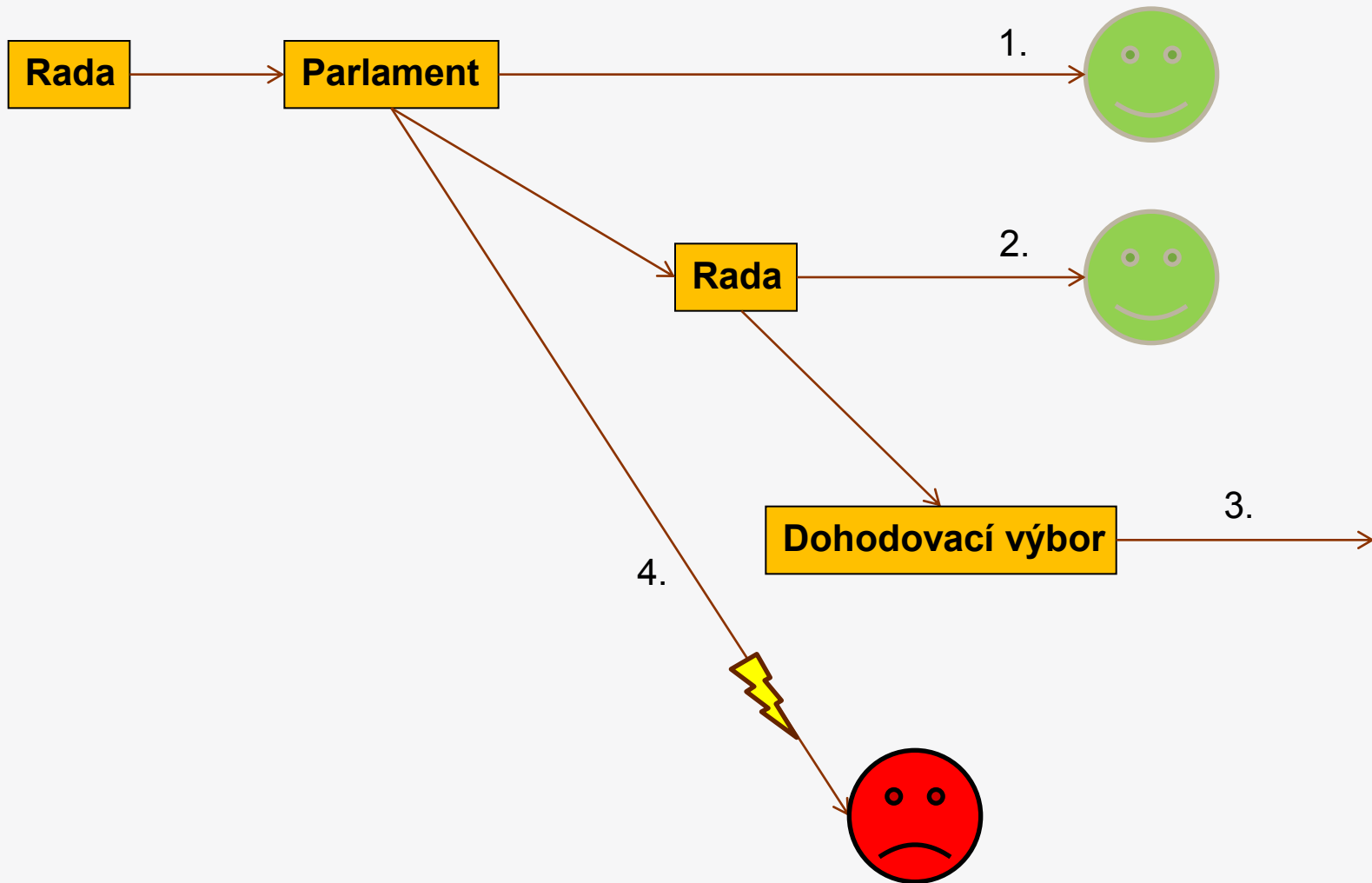
Připomenutí

- Do legislativního procesu jsou přímo zapojeny:
  - Komise (vypracovává a předkládá návrhy)
  - Rada (schvaluje legislativu, často společně s EP)
  - Evropský parlament (případně společně s Radou schvaluje legislativu)
- Nepřímo zapojeny formou konzultací další orgány
- Národní parlamenty jsou z procesu přijímání legislativy EU v podstatě vyloučeny
- Právo EU rozlišuje několik legislativních procedur - liší se zpravidla mírou zapojení EP a hlasováním v Radě

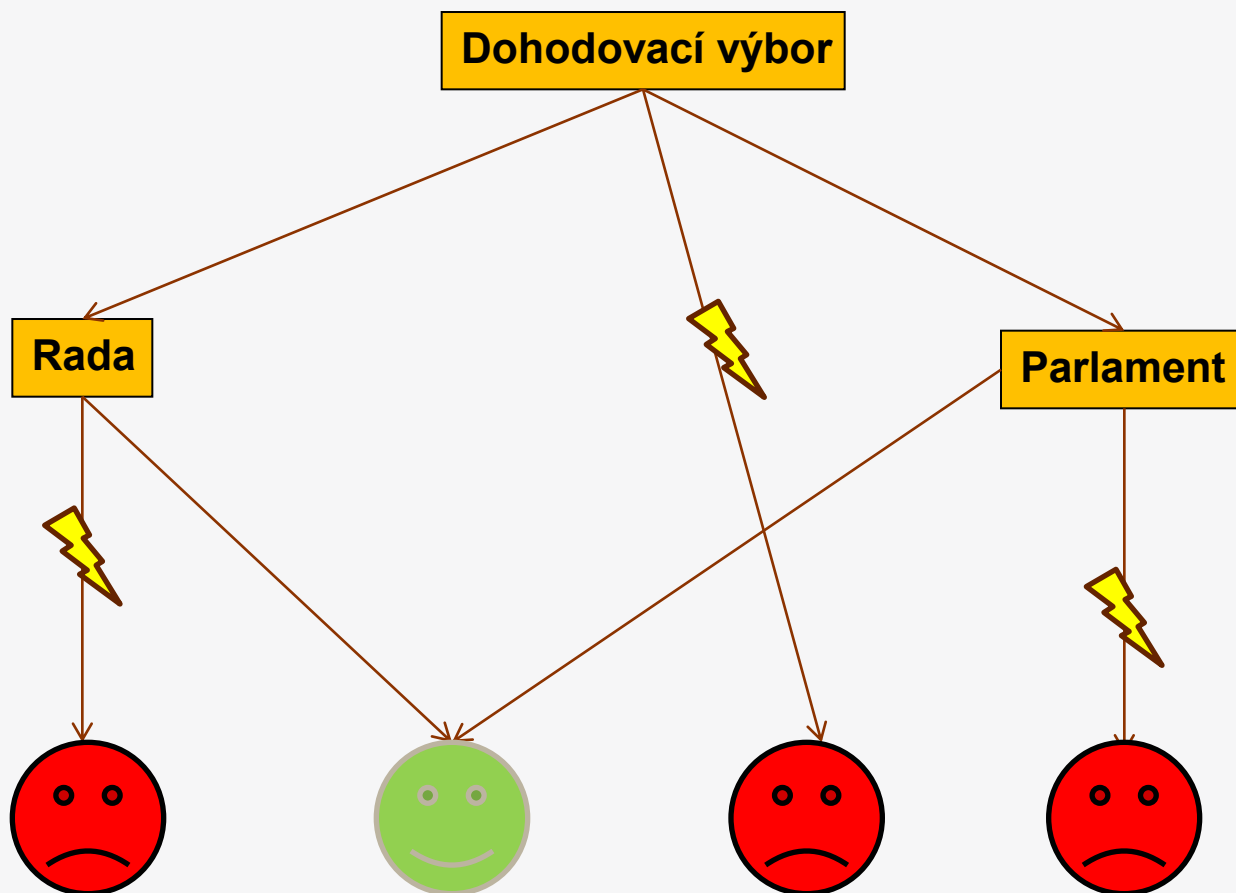
Řádný legislativní postup - 1. čtení

Řádný legislativní postup - 2. čtení

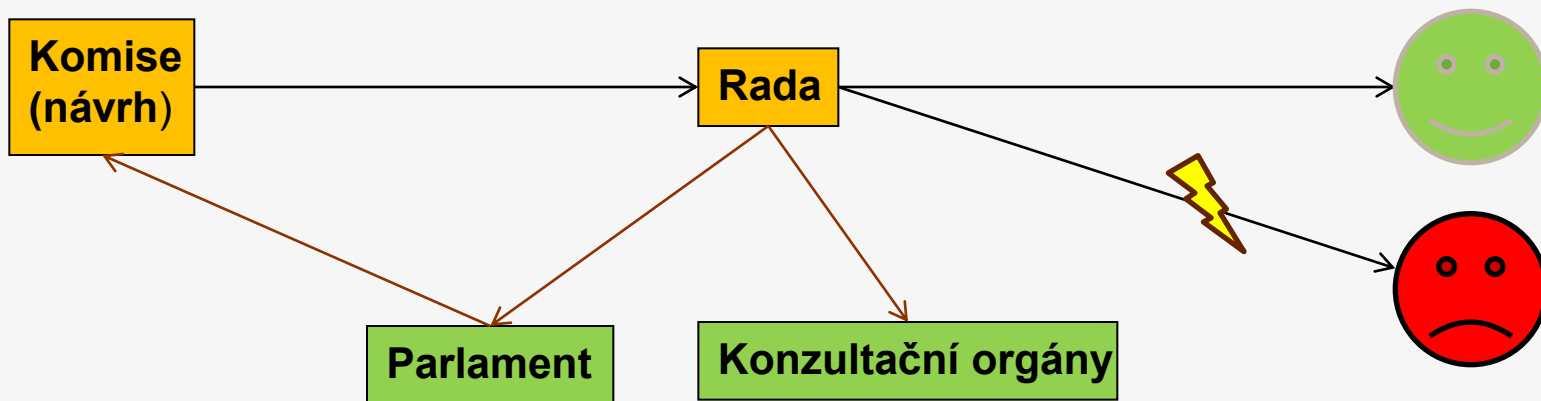

Dohodovací řízení a třetí čtení

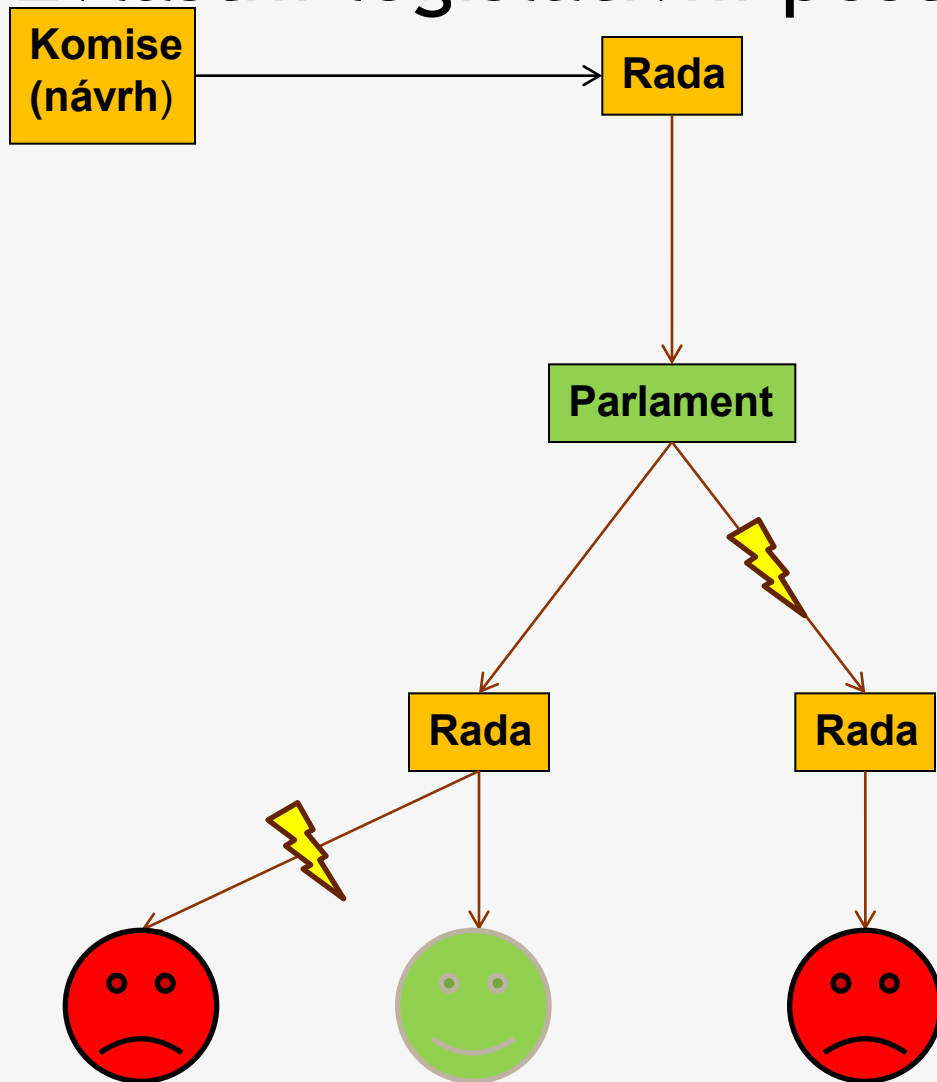

Zvláštní legislativní postup - konzultace

Zvláštní legislativní postup - souhlas

Po přijetí...

- Podpisy - předseda Evropského parlamentu a předseda Rady
- Vyhlášení - v Úředním věstníku EU
- Vstup v platnost - není-li stanoveno jinak, pak 20. dnem po vyhlášení

Formální náležitosti

1. odůvodnění

- *Článek 296 SFEU (dříve 253 SES):* Právní akty musí obsahovat odůvodnění a odkazovat na návrhy, podněty, doporučení, žádosti nebo stanoviska požadovaná Smlouvami.

2. číslování

3. vyhlášení

- *Článek 297 SFEU (dříve 254 SES):* :

Legislativní akty přijaté řádným legislativním postupem podepisuje předseda Evropského parlamentu a předseda Rady.

Legislativní akty přijaté zvláštním legislativním postupem podepisuje předseda orgánu, který je přijal.

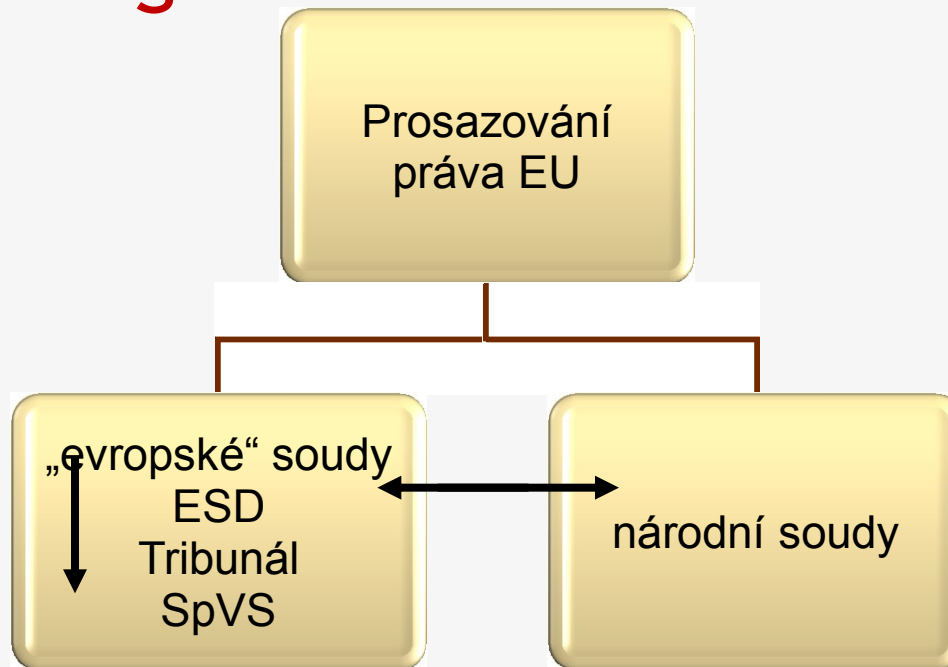
Legislativní akty se vyhláší v **Úředním věstníku Evropské unie**. Vstupují v platnost dnem, který je v nich stanoven, jinak dvacátým dnem po vyhlášení.

Soudnictví EU

nutné řešení problémů spojených zejména s:

1. řešením sporů mezi EU a čl. st. a mezi EU a jednotlivci;
2. jednotná aplikace práva EU
3. přezkum platnosti sekundárního práva EU;
4. řešení sporů mezi čl. státem a jednotlivcem
5. řešení sporů mezi jednotlivci

Soudy EU - grafické znázornění

čl. 19 SEU - Soudní dvůr Evropské unie se skládá ze Soudního dvora, Tribunálu a specializovaných soudů. Zajišťuje dodržování práva při výkladu a provádění Smluv..

rozhodnutí 106/77, Simmenthal - „každý vnitrostátní soudce, který rozhoduje v rámci své pravomoci, má povinnost plně používat právo Společenství a chránit práva, která toto právo poskytuje jednotlivcům....“

Složení ESD - soudci

- ESD se skládá: z 35 členů - 27 soudců + 8 GA
  - 1 soudce z každého členského státu.
- Za ČR: prof. Malenovský

- osoby, které poskytují veškeré záruky nezávislosti a které splňují všechny požadavky nezbytné k výkonu nejvyšších soudních funkcí jejich zemích nebo jsou obecně uznávanými znalci práva (čl. 223)
  - => nemusí být soudcem v členském státě
- Příklad: „Přisahám, že budu svoji funkci vykonávat nestranně a podle svého nejlepšího svědomí; přísahám, že budu zachovávat tajnost porad Soudního dvora.“
- fce - 6 let, možnost opakovaně
- každé 3 roky 1/2

Složení ESD - generální advokáti

- *„...Úlohou generálních advokátů je předkládat veřejně, zcela nestranně a nezávisle odůvodněné návrhy rozhodnutí ve věcech, které podle statutu Soudního dvora vyžadují jeho účast.“*
- počet - 8, každé 3 roky obměna 4
- stejné požadavky jako na soudce ESD
- inspirace francouzským právním prostředím - zde funkcí commissaire du gouvernement francouzského Conseil d'Etat.
- vypracovává stanovisko - není pro soudce závazné!

Tribunál (dříve Soud 1. stupně)

- vznikl na základě JEA rozhodnutím Rady
- funguje od 1.9.1989
- odlehčení činnosti ESD

+ Zvláštní soudní komory:

Soud pro veřejnou službu

Přehled dalších základních druhů řízení před ESD a Tribunálem

- Řízení o předběžné otázce
  - nepřímé řízení zahajované z podnětu národního soudu
  - interpretace práva EU (ne rozhodování o meritu sporu)
  - otázka souladu aktu sek. práva s právem primárním
- Řízení o neplnění povinnosti členským státem
- Řízení o neplatnosti aktu instituce
- Řízení o nečinnosti instituce
- Řízení o náhradě škody
- Řízení v pracovněprávních záležitostech

Zrušení aktu EU

Žaloba na neplatnost

- V ČR - čl. 87 odst. 1 a 2 Ústavy
- V EU - čl. 263 SFEU
  - Soudní řízení provádí Soudní dvůr / Tribunál
- Důvody:
  - nedostatek příslušnosti
  - porušení podstatných formálních náležitostí
  - porušení Smluv nebo jakéhokoli právního předpisu týkajícího se jejich provádění anebo
  - zneužití pravomoci
- Žalobci:
  - Privilegovaní
  - Polo-privilegovaní
  - Neprivilegovaní (jednotlivci)
- Jednotlivec může napadnout:
  - Akty, které jsou mu určeny nebo
  - Akty, které se ho bezprostředně a osobně dotýkají
  - Akty s obecnou působností, které se ho bezprostředně dotýkají a nevyžadují přijetí prováděcích opatření

Rozhodnutí ESD jako pramen práva?

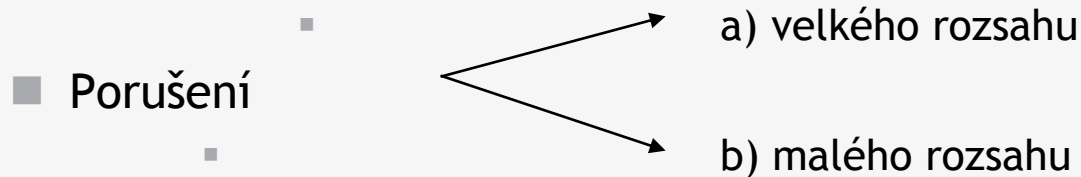
- SD EU - dle čl. 19 SEU zajišťuje dodržování práva při výkladu a provádění Smluv.
- Pramenem práva není
- Význam z hlediska interpretačního

Tribunál rozhoduje o:

1. **přímých žalobách podaných jednotlivci proti aktům orgánů Unie;**
2. **žalobách podaných členskými státy proti Komisi;**
3. **žalobách podaných členskými státy proti Radě ohledně aktů přijatých v oblasti státních podpor, ochranných obchodních opatření („dumpingu“) a aktů, jimiž Rada vykonává prováděcí pravomoci;**
4. **žalobách směřujících k náhradě škody způsobené orgány EU nebo jejich zaměstnanci**
5. **žalobách opírajících se o smlouvy uzavřené Společenstvími, které výslovně stanoví pravomoc Soudního dvora;**
6. **žalobách týkajících se ochranné známky Unie**

Vynucování práva EU

Odpovědnost státu za porušení práva EU

- Ad a) porušení práva EU čl. státem s obecnějším dopadem (pro celou skupinu případů)
  - porušení práva EU (prim/sek)
    - zdržením se jednání
    - aktivním jednáním
  - Výjimky
    - rozpočtový deficit, lidská práva
- Ad b) porušení práva EU čl. státem v indiv. případě vůči jednotlivci
- ot. k zamyšlení - kdo je členským státem?

Řízení pro porušení povinnosti

- klíčové ustanovení - čl. 258 SFEU:
- Má-li Komise za to, že členský stát nesplnil povinnost, která pro něj z této smlouvy vyplývá, vydá o tom odůvodněné stanovisko poté, co umožní tomuto státu podat vyjádření.
- Nevyhoví-li tento stát stanovisku ve lhůtě stanovené Komisí, může Komise předložit věc Soudnímu dvoru.

- iniciativa - Komise - jak se dozví? ...
- Solvit ...
- fáze:
  - předběžné (neoficiální) řízení
  - správní řízení - zasláním výstražného dopisu čl. st. -> odůvodněné stanovisko (OS)
  - sporné řízení (před ESD) - členský stát se nepodrobí OS - Komise může žalovat - deklaratorní rozhodnutí
- alternativa - žaloba dle čl. 259 SFEU členským státem

Rozsudek C-204/06

1 Svou žalobou se Komise Evropských společenství domáhá, aby Soudní dvůr určil, že Česká republika tím, že nepřijala všechny právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu se směrnicí Rady 78/686/EHS ze dne 25. července 1978 o vzájemném uznávání diplomů, osvědčení a jiných dokladů o dosažené kvalifikaci zubních lékařů obsahující opatření k usnadnění účinného výkonu práva usazování a volného pohybu služeb (Úř. věst. L 233, s. 1; Zvl. vyd. 06/01, s. 67), nebo v každém případě tím, že Komisi o těchto předpisech neuvědomila, nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z článku 24 této směrnice.

2 Podle článku 24 směrnice 78/686 členské státy přijmou předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí a uvědomí o nich Komisi. Podle článku 54 Aktu o podmínkách přistoupení České republiky, Estonské republiky, Kyperské republiky, Lotyšské republiky, Litevské republiky, Maďarské republiky, Republiky Malta, Polské republiky, Republiky Slovinsko a Slovenské republiky k Evropské unii a o úpravách smluv, na nichž je založena Evropská unie (Úř. věst. 2003, L 236, s. 33) byla Česká republika povinna uvést v účinek opatření nezbytná k tomu, aby bylo dosaženo souladu se směrnicí 78/686 ode dne jejího přistoupení k Evropské unii, a sice dne 1. května 2004.

3 Vzhledem k tomu, že Komise nebyla uvědoměna o předpisech přijatých Českou republikou pro dosažení souladu se směrnicí 78/686 a ani neměla k dispozici jiné informace, které by jí umožňovaly dojít k závěru, že tyto předpisy byly přijaty, zahájila řízení upravené v článku 226 ES.

4 **Dopisem** ze dne 15. prosince 2004 Komise formálně vyzvala Českou republiku k předložení jejího vyjádření. Česká vláda odpověděla na tuto žádost dopisy ze dne 15. února a 4. dubna 2005.

5 Komise však měla za to, že Česká republika nepřijala všechna opatření nezbytná pro dosažení souladu se směrnicí 78/686, nebo že v každém případě ji tento členský stát o předpisech přijatých za tímto účelem neuvědomil. Dopisem ze dne 13. července 2005 zaslala Komise **odůvodněné stanovisko**, kterým Českou republiku vyzvala k přijetí opatření nezbytných k tomu, aby vyhověla tomuto stanovisku ve lhůtě dvou měsíců od jeho obdržení.

6 **Dopisy** ze dne 12., 19. a 28. září 2005 česká vláda odpověděla na toto odůvodněné stanovisko. ...

9 Jelikož Komise neměla žádnou informaci ohledně posledně uvedeného předpisu, usoudila, že Česká republika nedostala plně povinnostem, které pro ni vyplývají ze směrnice 78/686, a rozhodla se podat projednávanou žalobu.

10 Ve své žalobní odpovědi Česká republika nepopírá prodlení s provedením článků 15 a 16 směrnice 78/686. Uvádí, že příčinou tohoto zpoždění je zejména konání voleb do Poslanecké sněmovny. Zdůrazňuje, že očekávaná legislativní změna bude přijata v blízké budoucnosti.

11 Nicméně podle ustálené judikatury se existence nesplnění povinnosti posuzuje vzhledem ke stavu, v němž se členský stát nacházel v době, kdy uplynula lhůta stanovená v odůvodněném stanovisku, a změny, ke kterým došlo následovně, nemohou být Soudním dvorem brány v úvahu.

12 Krom toho se členský stát nemůže dovolávat ustanovení, praxe nebo situací svého vnitrostátního právního řádu, včetně těch vyplývajících z jeho správní organizace, coby důvodu, proč nesplnil povinnosti a nedodržel lhůty určené směrnicí (viz zejména rozsudek ze dne 12. ledna 2006, Komise v. Portugalsko, C-118/05, Sb. rozh. s. I-11, bod 9).

13 V projednávaném případě je nesporné, že v okamžiku uplynutí lhůty stanovené v odůvodněném stanovisku nebyla všechna opatření nezbytná k zajištění úplného provedení směrnice 78/686 do českého právního řádu přijata.

14 Za těchto podmínek je namístě považovat žalobu podanou Komisí za opodstatněnou.

15 V důsledku toho je třeba určit, že Česká republika tím, že nepřijala všechny právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu se směrnicí 78/686, nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z článku 24 této směrnice. ...

Z těchto důvodů Soudní dvůr (šestý senát) rozhodl takto:

1) Česká republika tím, že nepřijala všechny právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu se směrnicí Rady 78/686/EHS ze dne 25. července 1978 o vzájemném uznávání diplomů, osvědčení a jiných dokladů o dosažené kvalifikaci zubních lékařů obsahující opatření k usnadnění účinného výkonu práva usazování a volného pohybu služeb, nesplnila povinnosti, které pro ni vyplývají z článku 24 této směrnice.

2) České republice se ukládá náhrada nákladů řízení.

Rozsudek ESD- a co dál?

- do roku 1993 - rozsudky vynutitelné jen politickým tlakem
- od 1993 - Maastricht. smlouva - umožnila vynucení - Článek 260 SFEU
- 1. *Shledá-li Soudní dvůr, že členský stát nesplnil povinnost, která pro něj vyplývá z této smlouvy, je tento stát povinen přijmout opatření, která vyplývají z rozsudku Soudního dvora.*
- 2. *Má-li Komise za to, že dotyčný členský stát takováto opatření nepřijal, vydá poté, co poskytla státu příležitost se vyjádřit, odůvodněné stanovisko upřesňující body, v nichž dotyčný členský stát nevyhověl rozsudku Soudního dvora.*
- *Nepřijme-li dotyčný členský stát opatření, která vyplývají z rozsudku, ve lhůtě stanovené Komisí, může Komise věc předložit Soudnímu dvoru. V takovém případě navrhne paušální částku nebo penále, již je členský stát povinen zaplatit, ve výši, kterou považuje za přiměřenou okolnostem.*
- *Shledá-li Soudní dvůr, že dotyčný členský stát nevyhověl jeho rozsudku, může mu uložit zaplacení paušální částky nebo penále.*
- *rozsudek -> členský stát se nepodrobí => nové správní řízení - žaloba - řízení před ESD - nový rozsudek*

Případ C-304/02 (francouzské rybičky)

- rozsudek ze dne 11. června 1991, Francie nezajistila kontrolu zaručující dodržování opatření Společenství k zachování rybolovných zdrojů
- Dopisem ze dne 8. listopadu 1991 Komise požádala francouzské orgány, aby jí sdělily opatření přijatá ke splnění povinností vyplývajících z výše uvedeného rozsudku Komise v. Francie. Dne 22. ledna 1992 francouzské orgány odpověděly, že „hodlají učinit vše, co bude v jejich silách, aby dosáhly souladu s ustanoveními právních předpisů“ Společenství.
- Inspektoři Komise při několika inspekcích provedených ve francouzských přístavech konstatovali zlepšení situace, avšak poukázali na několik nedostatků v kontrolách prováděných francouzskými orgány
- Komise, majíc za to, že Francouzská republika stále nesplnila povinnosti vyplývající z výše uvedeného rozsudku Komise v. Francie, podala žalobu

pokračování...

- Cílem řízení stanoveného v čl. 228 odst. 2 ES je přimět členský stát, který je v prodlení, aby splnil povinnosti vyplývající z rozsudku, kterým bylo rozhodnuto o nesplnění povinnosti, a tím zajistit účinné používání práva Společenství. Obě opatření stanovená tímto ustanovením, totiž paušální částka a penále, směřují k tomuto samému cíli.
- 81 To, zda bude použito jednoho nebo druhého z uvedených opatření, závisí na způsobilosti každého z nich naplnit v závislosti na okolnostech případu sledovaný účel. Zatímco uložení penále se jeví jako obzvláště vhodné, aby přimělo členský stát k tomu, aby co nejrychleji ustal v neplnění povinností, které by, nebýt takového opatření, mělo tendenci přetrvávat, uložení zaplacení paušální částky spočívá spíše na posouzení dopadů nesplnění povinností dotyčného členského státu na soukromé a veřejné zájmy, zejména pokud neplnění povinností trvalo po dlouhou dobu od rozsudku, jímž bylo původně určeno.
- 82 Za těchto podmínek není vyloučeno použít oba druhy sankcí stanovené v čl. 228 odst. 2 ES, zejména pokud neplnění povinností trvalo po dlouhou dobu a současně má tendenci nadále přetrvávat.

Reforma EU - Lisabonská smlouva

- Článek 260 SFEU (bývalý článek 228 Smlouvy o ES) nově stanoví:
  - ...
  - ...
  - Předloží-li Komise Soudnímu dvoru Evropské unie věc podle článku 258 (bývalý článek 226 Smlouvy o ES) z důvodu, že dotyčný stát nesplnil povinnost sdělit opatření provádějící směrnici přijatou legislativním postupem, může, pokládá-li to za vhodné, navrhnout paušální částku nebo penále, již je dotyčný členský stát povinen zaplatit, ve výši, kterou považuje za přiměřenou okolnostem.
  - Shledá-li Soudní dvůr Evropské unie, že došlo k porušení povinnosti, může členskému státu uložit zaplacení paušální částky nebo penále, které nepřekročí výši navrženou Komisí. Platební povinnost nabude účinku ke dni stanovenému Soudním dvorem Evropské unie v jeho rozsudku.

Výpočet sankce - návrh Komise

- Sdělení komise - Použití článku 228 Smlouvy o ES /* SEK/2005/1658 */
- **Výpočet výše penále:**
  - $Pd = (Pz \times Kz \times Kt) \times n$
  - Pd = denní penále; Pz = základní částka penále; Kz = koeficient závažnosti; Kt = koeficient trvání; n = faktor zohledňující platební schopnost daného členského státu.
- **Stanovení paušální částky:**
  - $Ps = Zsps \times Kz \times n \times dt$
  - Ps = paušální částka; Zsps = základní částka „paušální sazby“; Kz = koeficient závažnosti; n = faktor zohledňující platební schopnost daného členského státu; dt = počet dnů trvání porušování práva.

Již uložené sankce

- případy:

- C-387/97 - Komise vs. Řecko (Chania II) - (návrh 24.000, sníženo 20.000 EUR/den - celkem 5,4 mil)
- C-278/01 - Komise vs. Španělsko - (návrh 45.600 EUR/den, sníženo na 34.200 avšak period roční - 624.150 EUR)
- C-304/02 - Komise vs. Francie - (návrh 316.500 EUR/den, zvýšeno 20 mil. 1rázová + 57.761.250 EUR/0.5 roku)

a další např.: ...

- C-119/04 - Itálie (nepřiznáno)
- C-70/06 - Portugalsko - penále 19.392EUR/denně
- C-79/06 - Francie - penále 168.800EUR/denně
- C-121/07 - Francie - paušál 10.000.000EUR
- C-568/07 - Řecko - paušál 1.000.000EUR
- C-109/08 - Řecko - paušál 3.000.000EUR + penále 31.536EUR/denně

„Malé“ porušení práva EU (ve vztahu k jednotlivci)

- jednotlivec - žaluje u soudu svého členského státu, pravomoc orgánů EU dána není
- (jde o porušení v malém)
- Francovich a Bonifaci v Itálie (C 6 a 9/90)
  - směrnice neprovedena, pracovníci podle ní sice získali nárok na mzdu, ale nebyl kdo by ji vyplatil
  - ESD - podmínky odpovědnosti Francovich
  - směrnice zakládá práva jednotlivce
  - obsah těchto práv lze na základě této směrnice specifikovat
  - existuje příčinná souvislost mezi porušením povinnosti a škodou
- Odůvodnění, resp. argumentace pro? SFEU mlčí, ale čl. 340 odst. 2 SFEU:
  - V případě mimosmluvní odpovědnosti nahradí Unie v souladu s obecnými zásadami společnými právním řádům členských států škody způsobené jeho orgány nebo jeho zaměstnanci při výkonu jejich funkce.
  - POZOR - Neaplikujeme však tento článek, jedná se o odpovědnost Unie!!!

Další vývoj koncepce odpovědnosti státu za škodu...

- Brasserie du Pêcheur/Factortame
  - navíc - porušení je dostatečně závažné
  - škoda se hradí podle vnitrostátních pravidel
  - nesmí být podmiňována zaviněním

- Köbler - odpovědnost státu = odpovědnost kteréhokoliv orgánu, tedy i soudu
  - Zjevné a závažné porušení KP
  - neměnnost rozhodnutí!
  - pouze náhrada škody

- Státe, potrestej se sám! 😊

Porušení práva EU jednotlivcem

- porušení pravidel hospodářské soutěže
- porušení primárního nebo sek. práva
- porušení práva ve vztahu k jednotlivci

Specifické postupy vynucování práva SFEU

- Odlišně od čl. 258 a 259 SFEU se postupuje v případě:
  - Rozpočtové nekázně
  - Porušování lidských práv

„Malé“ porušení práva EU (ve vztahu k jednotlivci)

- jednatlivec - žaluje u soudu svého členského státu, pravomoc orgánů EU dána není
  - (jde o porušení v malém)
  - Francovich a Bonifaci v Itálie (C 6 a 9/90)
    - směrnice neprovedena, pracovníci podle ní sice získali nárok na mzdu, ale nebyl kdo by ji vyplatil
- ESD - podmínky odpovědnosti Francovich
1. směrnice zakládá práva jednotlivce
  2. obsah těchto práv lze na základě této směrnice specifikovat
  3. existuje příčinná souvislost mezi porušením povinnosti a škodou
- Odůvodnění, resp. argumentace pro? SFEU mlčí, ale čl. 340 odst. 2 SFEU:
- *V případě mimosmluvní odpovědnosti nahradí Unie v souladu s obecnými zásadami společnými právním řádům členských států škody způsobené jeho orgány nebo jeho zaměstnanci při výkonu jejich funkce.*
  - POZOR - Neaplikujeme však tento článek, jedná se o odpovědnost Unie!!!

Další vývoj koncepce odpovědnosti státu za škodu...

- Brasserie du Pêcheur/Factortame
  1. navíc - porušení je dostatečně závažné
  2. škoda se hradí podle vnitrostátních pravidel
  3. nesmí být podmiňována zaviněním

- Köbler - odpovědnost státu = odpovědnost kteréhokoliv orgánu, tedy i soudu
  1. Zjevné a závažné porušení KP
  2. neměnnost rozhodnutí!
  3. pouze náhrada škody

- Státe, potrestej se sám! 😊

Porušení práva EU jednotlivcem

- porušení pravidel hospodářské soutěže
- porušení primárního nebo sek. práva
- porušení práva ve vztahu k jednotlivci

Rozpočtová nekázeň

- členské státy mají povinnost vyvarovat se nadměrných schodků veřejných financí
- Pokud poruší - specifická procedura
  - Vývoj sleduje Komise
  - Rozhoduje Rada na návrh Komise
- Možné sankce:
  - Stát před vydáním obligací a jiných CP zveřejní informace o těchto CP určené Radou
  - Evropskou investiční banka může přehodnot svou úvěrovou politiku
  - členský stát musí uložit neúročný vklad v přiměřené výši u Unie, dokud nebude podle názoru Rady nadměrný schodek napraven,
  - Členský stát musí zaplatit pokutu v přiměřené výši.
- Pozn. ČR rovněž hříšník
  - 2004 - Komise zahájila proceduru o nadměrných schodcích veřejných financí
  - 2004 - Rada rozhodla, že v ČR existuje schodek veřejných financí, → doporučení s cílem tento schodek odstranit do konce roku 2008
  - 2005 - Rada přistoupila k čl. 7 a České republice doporučila učinit další opatření
  - 2007 - přijatá opatření nedostatečná - Rada zveřejnila svá doporučení - cíl - odstranit nadměrný schodek do 2008.